

REDACȚIA
Arad, Deák Ferenc utca nr. 20.ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10 .
pe 1/4 an . . . 5 .
pe 1 lună . . . 2 .
Nr-II de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înșează.

Casa Națională.

Ziua de 12 Octombrie n. va rămâne însemnată nu numai în viața Românilor arădeni, dar se va înscrive la loc de onoare chiar în istoria neamului. Pentru că până acum niciunul nu s'a dat o atât de strălucită dovadă despre purtarea de grije a poporului, cum s'a dat prin ridicarea în Arad a Casei Naționale. Orașul nostru are onoarea și mândria de a fi întemeiat cel dințâi așezămînt de acest fel. Si lauda își cuvine cu atât mai mult, cu cât într'adevăr, după cum s'a accentuat de vorbitorii festivi ai sărbării de ieri, Casa Națională s'a ridicat prin înșuflețire. Bogat și sărac a ținut să de obolul său și în vreme relativ scurtă, Casa Națională a fost zidită și eata-ne, ne-am desfătat ieri sufletul cu totii și multă mândrie am simțit asistând la sfînțirea ei.

Tot ce Aradul are românesc a grăbit să asiste la actul sfînțirei. Domni și țărani au prăznuit alături.

In altă parte a ziarului nostru dăm amănunte despre sărbătoarea înaltătoare. Aci lăsăm să urmeze

vorbirea dlui Dr. N. Oncu,

bărbatul căruia îndeosebi avem și noi și posteritatea să-l mulțumim, că viața noastră națională s'a îmbogățit nu cu o casă splendidă numai, dar cu o mare idee, care dacă se va realiza și în alte părți, mult bine se va face poporului.

Eată vorbirea dlui Dr. Oncu:

Onorată adunare!

Iubișilor frați și surori!

Bine ati venit!

Când aruncă privirile asupra acestei case, unde de atâtă timp stau pironite toate gândurile mele, și când cauți și ved mândria în fața mea această numără și frumoasa societate, toți frați și surori de un sânge și de o credință: sufletul meu mai înainte de toate se înalță la Dumnezeu, căruia nu mulțumesc, că ne-a ajutat să ajungem această zi de sărbătoare.

Da! casa aceasta este casa noastră românească, fala noastră — și sărbătoarea aceasta este sărbătoarea noastră frațească și românească: — zorul și mândria noastră.

O mărturisesc, că în modestie și în săracia noastră nu am avut gândul să o facem, dar văzând, că de o parte ni-se reclama cu dor, iar de altă parte ni-se impune această numire: — deci în numele Domnului o botezăm aci „Casa Națională“ (furunoase aplaște și orașii).

Dragostea a plăsmuit-o, dragostea a pus temeliile ei, dragostea a ridicat-o și împodobit-o, dragostea ne-a adunat aci împreună, dragostea de limbă, de neam și de credință.

Lui Dumnezeu și acestor dragoste o încredințez, ea să stăpânească casa noastră!

Precum a fost gândul și idealul intelectualilor ei, — să fie ea și să rămână în veci un templu al iubirii și al culturii, a tot ce este frumos și nobil; — să fie ea și să rămână în veci un centru de întâlnire și intrunire al fraților nostri Români, fie ea templul poporului nostru, unde să se cultiveze înțelegerea și dragostea dintre frați, cari una sunt și una simfesc în sufletele lor, și mai ales să fie și să rămână ea templul de iu-

bire și de cultivare a limbii, a jocurilor și a admirabilelor cântece românești și străbune, fie ea templul de iubire și cultură a sentimentelor și virtușilor de bune moravuri familiare, sociale și cetățenești, — fie ea templul concordiei, altarul de jertfe și de cult al iubirii de neamul nostru și de patria noastră, cari virtușii întotdeauna atât de strălucit au ilustrat pe poporul nostru românesc (lungi aplaște).

Fie ea în veci casa noastră, un loc de concentrare și de veselie, și fie ea un isvor de mândrie și de credință pentru toți, căci vor pași peste acest prag, — loc de veselie în zile senine, și loc de mândrie și prindere de curaj în zilele sfortuoase!

Ridicată prin entuziasmul și prin jertfe aduse de societatea noastră la zidirea și la înfrumusețarea ei, și astfel gata data în dar comunei noastre biserică, în numele acestei comune, în numele obștesc mulțumesc din toată înimă tuturor, cari insuflății de dorul și iubirea lor de limbă și de lege, cu atâtă căldură și insuflățire au contribuit în fel și chip la ridicarea și împodobirea acestei case, care vestește existența și dorul nostru sfânt de viață și de progres în tot ceea-ce este bun, frumos și nobil.

A bătrânilor mai ales este bucuria și fala de a o vedea înalțată și frumoasă prin entuziasmul și jertfa lor; al tinerilor este acum rîndul și rolul să se bucure de ea, împreună cu noi, să o împodobească, să o iubească, și să o ridică acolo, unde au răsat bătrâni lor.

Acuma ridicând din nou glasul meu către Dumnezeu, și rugându-l ferbinte să o apere și să o scutească: Casa națională o închină lui Dumnezeu, biserică și neamul meu.

Amin.

Am ținut să aducem la loc de frunte vorbirea veneratului fruntaș numai ca un omagiu muncelui lui zeboase și desinteresate, dar pentru că vorbirea aceasta și rezumatul mai bine gândurile și sentimentele prin cari s'a ridicat frumoasa casă, precum și ținta nobilă ce se urmărește.

Desvelirea statuie echuestre a regelui Matei Corvin s'a făcut eri în Cluj cu mare pompă. Afară de arhiducele Iosif August, primministrul Szell și colegii săi din guvern, au luat parte la sărbătoarea numeroșii membru ai Casei Magnaților, deputați, în frunte cu contele Apponyi, fășpani, între cari și Thalmann, al Sașilor dela Sibiu, generalissimul Probst, comandantul corpului de armă din Ardeal, însoțit de mai mulți generali și coloneli, înalte dignitari de stat, cler și popor, scurt: tot ce au Ungurii distins în Ardeal și totă Ungaria.

Seria sărbătorilor a început Sâmbătă, când Societatea Literară Ardeleană a ținut ședință festivă, la care a fost invitat și a participat și Jókai. Ședința s'a ținut în colegiul unitarilor sub președinția lui Szamosi Jenő; Felszeghy Deszö a declamat o odă ocasională, Bartha Miklós a ținut o vorbire asupra lui Matei Corvinul; toate foile o laudă mult. Apoi preotul reformat din Timișoara Szabolcska Mihály a declamat poesia sa ocasională.

Din incidentul acestor sărbări, M. Sa a decorat pe Hegedüs Sándor, pre-

sedintele comitetului statuie, Szacsina Geza, primar al Clujului, Dr. Márki Sándor, care a redactat Memorialul Matei Corvin, trimis și în străinătate, Fekete Nagy Béla, membru în comitetul statuie, Nagy Lajos, protopop ungur, cassierul comitetului statuie, Fadrusz, autorul statuie și pe Pákey Lajos, inger.

Despre statue toate ziarele scriu cu înșuflețire și aduc laude colosale lui Fadrusz, care atât de perfect a știut să toarne în bronz ceea-ce fusese Matia, regele faimos, cuceritorul Vienei.

Presa României și chestia evreiască.

Nu e decât firesc, ca în jurul chestiei evreiescă presa din Regat să ducă o campanie. Amestecul Americel a fost respins unanum. Semiosfioasa „L'Indépendance“, organ condus de chiar ministru de externe dl Ioan I. Brătianu, a apără cu energie și demnitate situația corectă pe care, în chestii internaționale și de tot felul, stă neclinit Regatul Român. Tot așa, s'a arătat ce greșală s'ar face, când în Dieta Ungariei cineva și-ar permite să dăscălească pe Români pentru pretinsul tratament rău al Ovreilor.

Câtă vreme a fost vorba numai de amestecul străin, presa întreagă a căzut de acord. Începânduse însă discuție dacă ar fi ceva de făcut și cum și când să se întreprinda ceva în chestia evreiască, ziarele diferitelor partide s'au diferențiat și s'a început o discuție care aproape a degenerat în ceartă.

„La Roumanie“ și „Conservatorul“ îndeosebi, s'au apucat să acuze pe dl Sturdza. „Scolul“ a ripostat în articole încălcări de dl deputat Em. Cologlu, unul dintre publiciști distinși ai României. Alt publicist distins, dl Delavrancea a scris în „Epoca“, aproape întâlninduse cu dl Cologlu. Acesta arăta anume că cel dela sus-amintită ziare conservatoare fac proces de intenții d-lui Sturdza și prin articolelor să se recomandă strainătății, ori mai bine Ovreilor, — ear dl Delavrancea, deși numai aderent al d-lui Sturdza nu este, spunea că amicii săi de ramura cantacuzină nu mai terif nu fac servicii când într-o chestie atât de gravă vor să creeze guvernul greutăți. Si mai puțin îl lăuda apoi că fac ochi dulci străinilor de peste hotare.

Dacă apoi încăierare. „La Roumanie“ într-o serie de articole reproduse și de „Conservatorul“, respunzând d-lui Delavrancea, îl atacă zdrovân pe dl Carp, acuzându-l că e singurul dintre bărbatii de stat al României care întotdeauna i-a protejat pe Ovrei în detrimentul țării și a căutat să scoată la iveală virtușile lor ocarind pe Români și accentuând slăbiciunile și patimile naționale. Si ca să arate că nu el, ramura cantacuzină a conservatorilor, ci dl Carp e care întotdeauna a dat strainătății arme contra țării, scrie (reproduce „Cons.“ numărul dela 9 Octombrie):

„Să ascultăm pe dl Carp în 1893, tot în parlament:

De zeci de ani nu am făcut decât a lăua măsuri în contra lor, (evreilor), decât de a ne apăra în contra lor, sără să ajungem la nici un rezultat practic prin aceste măsuri.

Experiența trecutului nu vă învăță absolut nimic. I-ați înecat în Dunăre; și făcut ce ati voit cu dînsii...

Darea de seamă a desbaterilor raporteză că în momentul acela un mare sgomot s'a produs în Cameră, că unele voce au strigat: „Protestăm! Denunțăm țara! Un ministru român nu poate vorbi astfel!“ Si dl Carp a continuat:

„Dați-mi voie; eu sunt dator să vă fac balanță în această cestiune; n'am să făcut decât a vă cita legă din țara aceasta.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferenc-utca nr. 20.INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 bani de fiecare publicație.

Atât abonamentele, cât și insertiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 503.

Scriitori nefrancizați nu se primește.

TRIBUNA POPORULUI

V'am citat gonirea lor din comune, v'am citat toate măsurile pe care le-ați luat.

A doua zi dl Carp vru să se explică. El zice textual:

„Dar am vorbit în treacăt că ați înecat căci-va evrei în Dunăre.

„E exact (intreruperi).

— N'aveți memorie.

„La 1867 dl Brătianu care gîndea ceea-ce nu a mai gîndit pe urmă, că poate prin măsuri administrative și represive, să tranșeze cestiunea evreilor, a numit în toată țara comisiuni de expulziune. Nu putea contesta aceasta. A fost o comisiune de expulziune. Nu putea contesta aceasta. A fost o comisiune de expulziune la Galați. D. Lupășcu era prefect și i-a pus într'o luntre și i-a trăcut Dunărea.

„Când a fost să-l lase pe mal, Turcii nu-i au primit. Luntele începuse să se depărteze de mal și fiind că împingeau cu baionetele să aruncă în apă și au căutat să reîntre în luntre. În această învălmășeală 7 sau 8 au pierdut piciorul în apă și erau să se înnece. Bările noastre au mers înainte și a lăsat să se înnece oamenii aceia din dosul lor și n'au avut nicăi măcar atâtă umanitate că, atunci când se înneacă cine-va, fie el turc, evreu, creștin, să le vie în ajutor, cu toate că legea creștinească chiar poruncește să-l vină în ajutor.

In 1897, vorbind în Senat de proiectul de lege lege al generalului Berendey, dl Carp zice:

„A readus din nou pe tapet cestiunea evreiască cu întregul ei alături de ne-dreptăți necreștine.

„Mai departe, a vorbit de aceia că spun că evreul n'are alte drepturi decât de a fi împilat; a calificat legislația noastră cu privire la Evrei de „fictiune juridică“ care scoate o populație întreagă în afară din lege“.

Dar ședința Camerei dela 22 Decembrie 1901! Vom cita fără comentarii:

„Dl Carp: atunci îmi veți permite să vă atrag atențunea asupra multor dispoziții barbare din legile noastre.

„Dl Sturdza: anume, anume.

„Dl Carp: Art. 7. (mișcare sgomot).

In 1902, într-o vreme când dl Delavrancea căpătase deja convingerea că mararea fericire pe care veacul al XIX-lea o adusese României era nașterea d-lui Carp, acesta se exprima astfel în Cameră:

„Pe de altă parte, intențiunile bine avenite și bine afirmate din partea tuturor de a considera, orfice se va întâmpla, această populație ca streină și ca dușmană și prin urmare de a o combate prin toate căile legiuioare și administrative. Atât combătut-o prin toate căile legiuioare și administrative, atât făcut 21 de ani de antisemitism.

Nimic nu lipsește în acest tablou. Dacă vre-o dată opinile și mărturia unui bărbat politic român ar putea confirma, ca să intrebuițăm expresia dlui Delavrancea, acuzațiile ce ni-se aduc cum că facem antisemitism, că votăm legă barbare și crude, că punem afară din lege o populație întreagă, că o lipsim de drepturi printr-o fictiune juridică, că suntem porniți contra ei numai pentru că e mai multă canticelor patriotice, că o înecăm chiar în Dunăre, într'un cuvînt toate acuzațiile pe care presa evreescă ni-le aruncă cu exagerarea proprie d-lui Carp pe deasupra, aceste acuzații în atitudinea d-lui Carp, în cuvîntele repetate cu îndărătnicie vreme de două-zeci de ani, în politica omului providențial trebuie să se cumpătească.

După cum vedem deci: asupra chestiei conservatorii s'au luat la ceartă nu numai cu liberalii, dar și între dinșii.

Sfințirea Casei Naționale.

Eri, Duminecă la orele 2 s'a sfintit în Arad Casa Națională...

Cum e pe din afară și ce splendidă este pe din lăuntru, n'am să o descriu. Noi arădani am văzut-o tot și frații din alte părți, când li-se va da prilej, să pofteașă să-o vadă și ei. Sunt sigur că o să o admire.

La sfintire au luat parte toți Români din Arad. Domn, doamne și d-șoare, tineri levenți, tineri bătrâni, și tineri, fete căt nu mai era loc, copii pe unde s'au putut furca și ei. Toți veseli, toți în haine de sărbătoare.

Am salutat d'asemeni în mijlocul nostru pe arhitectul Tabacovici, care cu atâtă prevenire a ajutat la planuirea și zidirea acestei clădiri monumentale.

Intrarea în sală a dlu Dr. Oncu a fost salutată cu lungi ovațuni.

Puțin după orele 2 P. Cuvioșia Sa R. Ciorogariu începe serviciul divin la o masă ridicată. E asistat de preotul Vafan, Bodea și Nicorescu. După ce sfîrșește apa, facându-se și Chemarea Duhului Sfânt, cel din jurul mesei, mai ales dame, sărută crucea și apoi pontificantele trece și în celelalte două săli laterale, precum și în vestibul și reintorcând prin mijlocul sălii mari, stropește cu apă sfîrșita.

A ținut d'asemeni o înălțătoare predică, arătând cum numai prin virtuțile mari creștinești: credința și dragoste, omeniil ajung să realizeze lucruri mari și lor folositoare, ear lui Dumnezeu plăcute. Casa aceasta s'a ridicat și ea prin înțelepciunea și credința fruntașilor din Arad, cari întotdeauna sunt la creșterea în legea strămoșescă, în moravuri bune, a tinerimii. Dragoste către această tinerime i-a indemnizat pe bătrâni la o muncă stăruitoare, încât azi cu toții avem măngăierea să asistăm la o sărbătoare rară.

In mijlocul ovațunilor celor mai călduroase arată apoi cum cel căruia mai mult avem să-l mulțumim că avem casa aceasta, este dl Dr. N. Oncu, președintele comitetului parochial, căruia îl aduce elogii și bine simțite și bine meritate.

Indreptea apoi cuvânt tineretului, pentru a căruia desfătare s'a ridicat îndeosebi casa și-l îndeamnă ca prin purtările sale bune să caute a merita solicitudinea ce bătrâni îl-arătat.

Corul Seminarial, condus de profesorul Lugoian, care a dat de altfel și răspunsurile liturgice, a cântat un prea frumos imn, după care dl Dr. Oncu a rostit vorbirea pe care o publicăm în fruntea ziarului nostru.

In numele comunei bisericești a vorbit preotul Tr. Vafanu, care a mulțumit tuturor celor ce au contribuit la înălțarea casei, dar mai ales dlui Oncu și ajutoarele sale, în această afacere, Sava Raicu și R. Ciorogariu, precum și zelosului epitrop C. Don.

Publicul a făcut ovațuni și acestor fruntași ai noștri.

In numele tinerimii a mulțumit învățătorul Ioan Vancu, cald, avăntat.

Corul a intonat ear un cântec (Sus opincă), și astfel partea oficioasă a sărbării s'a terminat, urmând partea socială: petrecerea cu joc, cum nu s'a mai văzut în Arad. „Ardeleana“ au început-o tinerii nosi levenți, cu gentilele dominoare, meseriașii și tinerii au sarit ei în joc, aşa că să-n cinis o petrecere animată, care a durat până seara.

Sala era iluminată cu electricitate Observați că tinerimea s'a prezintat nu numai în număr imposant și în haine de sărbătoare, ca la Paști, dar că și în ce privește purtarea sa, numai cu laudă putem vorbi.

Seara la orele 8 a început petrecerea exclusivă a meseriașilor, care a durat până la miezul nopții. Corul lor a cântat mai multe piese, sub conducerea pedagogului Stefan Stef. S'a petrecut admirabil.

Mărturisiri prețioase.

Când o parte a presei maghiare a început să strige că e primejdile mare în Maramureș: *daco-romanismul* și-a ridicat și acolo capul și voevod al agitatorilor ar fi nimenei altul decât dl Mihályi, deputat în Dietă, am spus înălță că tot sgomotul nu are nici un temeu, ear ca întă nemărturisită are să producă diversiune, ca lumea să nu dea atenție gravelor descoperirii facute de „*Házánk*“ asupra nemai pomenitelor mișcări ovreiești. D'atunci „*Magyarország*“ și „*Alkotmány*“ au confirmat și ele aceasta.

Vine acum cel mai autorizat ziar maghiar, „*Budapesti Hírlap*“ (dela 10 Oct.), care sub titlul „*Tipetul de alarmă din Maramureș*“, la loc de frunte și din peana lui Tomka Jenő, serie:

„Nu-i deci adevărat nicăi acum că Maramureșul ar fi amenințat de mișcări naționaliste. E greșală, ba chiar păcat, a vesti aceasta. E de altfel arma cunoscută aceasta a doritorilor de a se ține la putere, vrând astfel să se mențină în sus și în jos. În deceniul trecut unii politicieni căzuți sperau guvernul cu primejdia nesistentă a aspirațiilor muscălești. Acum, aşa se vede, earăi se recurge la asemenea tactică. De astă dată se îndreaptă în contra daco-romanismului, dar se înțelege, tot fără temeu.“

In Maramureș acum e ancheta ministerială, astăi adevărat. Dar primejdiea naționalista nu există. Nu trebuie deci căutat cu forță motivul anchetei. Greșește însă și o prostă sus acela, care apărarea hegemoniei maghiare în Maramureș vrea să o caute în stringerea rândurilor Maghiarilor în contra naționalităților, ci într'o stringere, care există deja de mult și pe Unguri îl leagă cu frații Români și Ruteni, și mai departe e nevoie de așa dispoziții ale guvernului, cari să lecuiască nevoi sociale și economice.

Vorba e însă că lecuirea acestor rele ar fi reglementarea Kazarilor. De aceea, unele foi alarmau pe Unguri cu primejdia daco-română când Kafka pleca să ancheteze nemai pomenitele abuzuri ovreiești și administrative din Maramureș.

Din Cluj.

— 10 Octombrie.

Vă trimitem și întregirea raportului recent, rugând-vă să binevoiți a-i da loc în prețutul D-voastră ziar.

O să mai trimitem raporturi detaliate despre sărbăriile „Matia“ din Cluj; ca atare putem înregistra și faptul de cătă Unguri sunt infuriați că nu le vin doritorii dela Viena, cari să reprezinte casa Habsburgică, dar noi să credem, că numai ținutul lor cu Gotterhalte au să mulțumească răcele din Viena. Mai și încă un fapt și anume: ținuta Ungurilor față de sărbărea și sfiațarea steagului regimentului 51 din Cluj, când presa maghiară la rândul ei a făcut tăriboul cel mai scandalos.

De altcum Ungurii își aplică abținerea casei Habsburgice dela sărbările mari din Cluj astfel.

Casa Habsburgică nerecunoscând pe Matia de rege legal și de același rang nu vor să-l onoreze nicăi cu prezența lor.

Orașul e foarte frumos decorat, azi au sosit și fostul ministru Hegedüs însoțit de Jókai, căruia i-s'a făcut marți ovațuni; deocamdată atât.

Duelul anunțat ieri s'a ținut azi la orele 3 d. m. în bercul Chineșului — comună aproape de Cluj — condițiunile duelului au fost: armă, pistolul, un schimb de gloanțe, distanță de 30 pași și 5 pași avance din ambele părți.

Referitor la condițiuni avem de a aminti, că tinerimea prin secundanții sei Ioan Giurgiu și E. Simionca cand. de avocat, au cerut condițiunile cele mai grave posibile și anume: pistol cu 3 schimburi de gloanțe și ca încheiere duel cu sabie până la incapacitate.

După mai multe pertractări însă în urma unor impunjări nouă neîmputabile, a trebuit tinerimea să se indestulească și cu atât că să-și poată spăla că mai curând insultele grave ce le-au suferit.

Resultatul acestui duel să aștepta cu mare nerăbdare de către ambele părți, atât din partea Românilor și a Ungurilor pentru că duelul acesta să anunțe de cănd

trebuie să se anunță și în declarația noastră dată noi în ziarul local „Elenzék“ că să știe lumea de revansul nostru!

Sortitul nostru, bravul tinerejurist Petru Titieni, la rândul seu s'a achitat în un mod demn și românesc, de rolul onorific ce i-l-a destinat soare. El era mai mare dragul ca să privește la el pe câmp de onoare, unde avea să spele pata unei tinerimi întregi, cu ce despre și liniște stătea în fața gloanțului. La comanda dată de către conducător duelului, țineste, trage, dar gloanțul trece suerând pe lângă contrarul seu, care la rândul seu înzâdă și-a ridicat pistolul să dea earăi în carne de român pentru că nedescărcându-i se umplutura, nu și-a putut satisface pe deplin sentimentelor sale de ură.

Parcă și proovedința ne-a erorit, și ne-a dat să înțeleg că prea destul a fost cu insultele îndreptate în contra tinerimii române.

Călduroase felicitări a primit luptătorul brav din toate părțile și cu deosebire din partea colegilor lui, cari cu lacrimi în ochi l-au salutat și felicitat.

Multe săcanări și insulte — poate — ne vor mai ajunge; dar nu e nicio teamă, căci mai suntem în stare să mai face și 200 de sortiri.

Anonimul jurist, S. S., care a dat ansa tuturor acestor mișcări, este descoperit, deja și suntem convingi că senatul universitar îl va aplica pedeapsa ce i se cucine păcătosului.

Raportorul.

Scandal în loc de sărbătoare în Cluj.

Au cules ce au sămănat. Partidul kossuthist agitase anume chiar în Dietă pentru a se face demonstrații pe d'oparte în contra „Gotterhaltului“, pe de altă parte a orice amintesc de Austria. Chiar un deputat se lăudase că va fluera dacă M. Sa va mai fi primit cu „Gotterhalte“. În același timp, cultul kossuthist se cultivă prin terorisare. Nu mai departe decât în prima ședință a Dietei primul ministru fusese aproape restignit de ce nu s'a dus să participe la sărbătoarea punerii petri fundamentale a mausoleului kossuthist.

Tinerimea universitară maghiară a profitat de cea dintâi ocazie pentru a pună în practică ideile auzite dela „părinții patriei“, dela partidul cel mai neașa maghiar.

Au aranjat alică Sâmbăta, când cu primirea festivă a arhiducelui Iosif August, la gara din Cluj, niște demonstrații care au degenerat în scandale și bătăi săngeroase.

Ce li-a venit adică în minte tinerilor? Să primească pe arhiducelul Iosif August săntand „Kossuth Lajos ažt izente“...

Dar să dăm cuvântul lui „Aradi Közlöny“, care în numărul său de Dumineacă scrie:

„Comitetul aranjator a aflat despre aceasta și deputatul Nessi Pál a intervenit ca tinerimea să cânte „Himnus“-ul. Abea au cântat însă căteva șire, când o parte a tinerimii universitare intrerupse puternic:

„Kossuth Lajos ažt izente!..

„Se făcu atunci încurcături mari. Poliția sări și ea la mijloc și se ciocni cu tinerimea universitară.

Demonstrația nu se isprăvi însă prin aceasta. Tinerimea universitară oprită în gară să demonstreze, s'a răsbunat în altă parte. Așa pe la miezul nopții, însoțită de tumult mare, se duse înaintea casei fizianului conte Beldi Ákos, unde era găzduit Szell Kálmán și făcu o demonstrație în contra prim-ministrului. Abzugurile și demonstrațiile devenind tot mai mari, fu trimisă poliția călăreată.

„Tinerimea însă și plebea (csöcselék) ce se unise cu ea n'a cedat și astfel polițistii călări scoaseră săbile și se năpustiră asupra mulțimii.

„Săbile guerau groaznic printre demonstranți, dintre cari mulți au căzut sângerând pe terenul luptei.

„Sunt numeroși răniți și d'asemeni s-au făcut mai multe arestări.

Eată ispravă, în ajunul desvelirii monumentului celui mai mare rege al Ungariei, eată sărbătoare dată cu prilejul sosirii în oraș a unui arhiduc, a primului ministru și a altor înalti dignitari.

Discuție mare în congregația din Timișoara.

Sedinta dela 11 Octombrie a congregației din Timișoara a fost sgo-motoasă, cum de mult nu s'a văzut. Se vede că actiunea deputaților Dr. Lendl și Gorove are oare care efect. Elementele independente încep să-și ridice vocea. Cel dintâi care a vorbit a fost Dr. Hollósy, care a făcut aspre observații la adresa protopopului pentru că sta în ușa sălei și ciuruia pe cel sosit la congregație. Fișpanul i-a observat lui Hollósy, că în sală nici n'au drept să între decât membrii congregației și ziaristi.

S'a anunțat apoi la cuvânt protopopul Ioan Pepa din Buziaș.

Fișpanul nu l-a lăsat să vorbească însă. D'aci o discuție violentă între fișpan și protopop. Acesta a fost îndrumat la ordine și amenințat că va fi scos afară din sală. Fișpanul i-a spus că dacă are ceva de vorbit, i-se dă ocazie în decursul discuțiunii asupra raportului vișpanului.

Facându-se liniște, se citește proiectul de buget: se preliminează 382.360 cor., acoperire 377.253 cor. deficit 5106.

Dr. Hollósy întrebă pe vișpan cu ce drept organul comitatens începe goana contra a două deputați și refuză acestora apoi publicarea răspunsului.

Vișpanul răspunde că cei două deputați n'au adresat epistola lor redactiei lor, ci clubului guvernamental. Dr. Vargics propune ca vișpanul să fie invitat a iefta darea suplimentară comitatensă pe baza sistemului de dare progresivă.

Dr. Donáth, medic cercual a arătat casuri ingrozitoare despre sălbăticia cu care se stringe darea. A zis: „Anul trecut, la Crăciun, am cercetat un copil mic bolnav. Zacea, împreună cu alti 5 frați, pe pământul gol: tocmai cu două zile mai nainte executorii de dare au dus și cea din urmă perină din casă, precum și vaca și doui porci grași!“

S'a discutat apoi pe larg chestia lipsurilor la fondul casei orfanilor. Comisia referează că denunțurile lui Dr. Stura privesc administrația înainte de 1878. Nimeni nu poate fi luat la răspundere. Szivák propune ca comitatul să-și exprime indignarea, că i-s'a scos veste rea și au fost calomniati slușbașii constienți, ceea-ce s'a primit, căci opoziția are numai 25 voturi față cu 150 voturi ale fișpanului.

Intr-o vorbire mai lungă și desintruptă de sgomot, protopopul Pepa a cerut să se trimită și aici Kaffka. Un sgomot asurzitor faceau oamenii stăpâniri, când dl protopop a comparat administrația comitatului cu cea dela Arad, patria lui Krivány! Dar protopopul nu s'a descurajat ci a spus tot ce a avut pe inimă.

Ședința se va urma azi.

Italienii în București.

Iată numele italienilor sosiți la București Joi:

Giglio Tosso profesor, președintele Asociației „Corda Fratres“; Persico Giovanni, avocat, vice-președinte; Cavichioni Antonio Corado, secretarul dlui Persico; A. F. Pormiqim, consul secretar din Roma; Bodoano Enrico Antonio, consul director din Genova; Sprieli Guido, avocat, consul director din Modena; Tomellini Luigi,

vice-consul din Prato din Toscana; Bodano Ferdinand din Genova; Formipini Giulio, din Modena; Turnaretti Eugenio, din Milano; Guiduci Luigi, din Roma; Dr. Massai Arturo, din Prato-Toscana; Pietrabisa Basano, din Livorno; Ramani Guido, avocat din Milano; Somarelli Pini, din Pavia; Penca Cerare, din Milan; Vitale Eurico Giacomomo din Turin.

Cu această ocazie comitetul Ligii culturale a lansat următorul manifest:

Bine ați venit, o studenți italiani, pe pământul României libere și independente!

Inimile și sufletele noastre vă primesc și vă salută cu iubirea căldă a Românilor care își cunoaște frății și bine-voitorii.

Sancteți, o italiani, într-o țeară și în mijlocul unui popor, al cărui cult și venerație pentru Santa Roma întârg bile au născut odată eu formațiunea conștiință a românilor și legăturilor lui de frăție latină.

Vă iubim de mult, feciori de frunte ai frumoasei Itali!

Teara voastră grădină a Europei, a fost pictată și cântată, ca toate mândretele ei, de cronicaril și de poetii nostri — încă din timpurile în cari, deasupra tuturor țărilor române, apăsa greu ceea-ce Dante, incomparabilul Florentin, numește la grande angoscia, marele chin al luptei pentru viață.

Ca să veniți la noi, o tineri ostași ai mihai și dreptatei, ați străbătut munți și râuri, vă și câmpuri, toate pline de amintiri neștersene marilor vostru strămoș.

Frumoasa Venetie și superba Geneva, deșteapta Pisă și comerciala Ragusa, Focenza, la pia nobilă cită del mondo, și Roma Mama, Ierusalimul Neo-Latinilor, au lăsat aici, din secolul XI lea și până în timpurile noastre, suvenirii cari s-au latini etern pe țărurile române ale Marel N. gre, în Carpați, Gorjului și în Transilvania, pe câmpiele fortile ale Banatului temișan și, mai cu seamă, pe unde de atâtea avuțit putătoare ale bătrânelor noastre Dunări.

Cititi, o voi mandă speranță a Italiei de măne, cititi veciile hărți ale Băncii di San Giorgio; cititi mii de documente ale Vaticanei și dispacciile baillilor Venetiei — și veți vedea cătă din avuțile fără număr ale pământului românesc au plecat în evul mediu și în timpurile moderne spre splendele urase ale Italiiei.

Uitați-vă la țărul Carpaților Transilvania și la țărul Dunării române; aducreți-vă aminte de Columna care, de 1880 de an, stă necințită în Forul lui Traian, la Roma; ascultați cuvintele co-sboară după buzule noastre; priviți-ne figura, gesurile portul — și sunt sigur că veți zice, o suflare gentile și generoase: „minună latiniștilor și romanităților nu stă în Apusul European, ci în răsăritul ei!“

Si veți mai zice, o studenți italiani, după ce ne veți cunoaște mai bine — veți mai zice cu mirare și cu iubire, cu admirație și entuziasm:

Nimeni nu a arătat mai bine decât Români delă Dunăre și din Carpați, dela Nistru și din Balcani, puterea de rezistență și rasei latine și a ei nemuritoare vieță!

Gândiți-vă la cătă au suferit Latinii dela Dunăre și din Carpați, frații vostru de origine și de limbă — și iubiți, o inimă gonită și onestă, iubiți România și România — aceasta insulă de nobilă latinitate care, iute de anii, mai mult decât scumpă-veștile, a fost ecară după vorbele nemuritoare ale marelui vostru Dante, nave senza locchiero în gran tempesta — navă fără conducător în marea tempestă a valurilor popoare străine, barbare, dușmane, coropitoare.

Iubiți, o italiani, fericirile și șumă căștigări și durerile fără de număr ale neamului românesc!

Ascultați în munți României ce spune boala Oltului mănoas și spărente, și ce pune frurza sonoră a stejarului carpatin!

După ce veți fi cunoscut bine ce au fost și ce sunt toți Români; după ce inițialele voastre se vor fi înănoasă adânc la urzel acelui gemăt de suferințe, care se ridică din paginile istoriei tuturor Românilor, ango, lontano, piangevoie, stanco, cum îndesul vostru Carducci; și după ce, a cunoașterea completă a suferințelor României, veți fi susținut zicind cu Dante învîntele adeverate și sublimă:

i tuoi martiri
A lagrimar mi fanno triste e pio, —

— peste putință să nu simți că o iubire ne-șmurită pentru teții Români frații voștri și învoda învodele tinere și calde; și peste înținta ca să nu lucrați cu ei și pentru ei, și cum umanitatea și sfânta Dreptatea ve-

ordonă; și peste putință să mai ascultați vre-oată Gura Minciunei — bocca che sente di fiele! — și vorba Răntăței care, se biasma, onora; quando lode, inozzoza.

Căutați, o sunete tinere și entuziasme, căutați de cunoașteți România și România mea! — eată ce vă roagă cu frățească și nease-muță cldură României din regatul României libere și independente.

A ne cunoaște bine, va să zică a ne iubi mult!

Si ne veți iubi, o italiani; simțim aceasta în bătălie și în dorul inimilor noastre!

Vă veți întoarce cu bine în frumoasa voastră patrie!

Sub cerul albastru și în aerul dulce al Italiei voastre, pe colinele pline de portocali dela Neapole, pe pietele și forurile Eternei Rome, în lagunele Venetiei, prin palatele de marmură ale Genovei și Florenței, în docta Boloni și pretutindeni, din Alpi allo Stretto, din Alpi până la Far, spuneti, o studenți italiani, spuneti și cătați cu vocile voastre tinere și puternice, cu simpatia irezistibilă a etatei voastre, povestii și trimițăți iubirea noastră pentru Italia; afișați legăturile noastre eterne cu marea familie latină a Apusului european, arătați voia noastră nestrămutată de a colabora latinamente spre binele Omenei și spre gloria Civilizației.

Faceți aceasta, o feciori de frunte ai frumoasei Itali — și generațiunile viitoare vor zice că voi, Latinii dela Tiber, ați servit la începutul secolului XX lea, cu Latinii Dunărei, romanele triumfuri, cântat de Vîrghiliu.

Bine ați venit, o studenți italiani, pe pământul României libere și independente!

Joia la or. le 10 dimineață, studenți italiani au fost de au vizitat Fundația universitară Carol I. Aci, dl Remus Iliescu președintele comitetului de recepție, ținu o mică cuvintare și prinsă dñui director pe studenți.

Dl C. Dimitrescu-Iași salută în fruntea studenților italiani și le urează bună-venire. După aceea îi conduce în săalele Fundației, unde se întreține mai mult timp cu dinsăi.

Dela Fundație, oaspeții italiani au făcut o preumbiere pe calea Victoriei și apoi s-au dus la Teatrul Național, unde li-s-a servit un dejun în foaerul de sus. Dejunul a fost servit de Casa Capșa.

Afara de studenții italiani și români, au mai luat parte la dejun d-nii prof. Dr. Măldărescu, decanul facultății de medicină; prof. Gr. Ștefănescu, decanul facultății de științe; D. Onciu și N. Basilescu, profesori universitari; C. F. Robescu, C. Tătăranu; Al. Petrovici, ajutor de primar; St. Sihleanu, directorul Teatrului Național; Dl T. Dobrescu, căpitan Slătineanu și C. Cristescu, consilieri comunali; I. Simionescu, secretar general al primăriei Capitalei; Ioanin, Ciulini, inger-suf al primăriei; D. Cecropid, președintele societății corporul didactic primar; I. Popescu-Pion, unul din fondatorii Asociației „Corda Fratres“.

Colonia italiana a fost reprezentată prin d-nii L. Cazzavillan, președintele societății italiene de ajutor reciproc și binefacere; G. Piantini și O. Narice, vice-președintă; arhitectul Magni, președintele cercului italian; Sergiu Donatti; D. Mateoli, vice-președinte, s-a scuzat că nu poate veni.

Dejunul a fost presidat de dl D. M. Ionescu, care avea la dreapta pe dl Giglio Toss din Turino și la stânga pe dl Giovanni Persico, din Roma.

Primul toast a fost ridicat de dl D. M. Ionescu, care ținu în limba italiana o frumoasă cuvântare și termină închinând pentru MM. LL. Regele și Regina Italiiei, în uralele comesenilor cari se ridică în picioare.

Dl Giglio Toss, deasemenea în urale entuziaste, închină pentru Majestățile Lor Regele și Regina României.

Dl Giovanni Persico mulțumește pentru splindida primire ce li-a făcut și închină pentru studenții români.

Dl St. Sihleanu rostește o caldă cuvântare în italienă, în numele Universității, și închină pentru Italia și scumpa Roma.

Dl Jean Demetrescu, președintele „Uniunii“ închină pentru Printul Colona, primarul României, unde au fost așa de bine primiți studenții români.

Dl Al. Petrovici rostește, în numele comunei, o cuvântare plină de sentiment național și închină pentru studenții italieni și pentru prosperitatea Italiei.

Dl Remus Iliescu închină pentru prosperitatea Capitalei.

Dl I. Giurculescu ține o frumoasă cuvântare și închină pentru prosperitatea Italiei.

Dl Al. Florescu, în numele Ligii Culturale, închină pentru solidaritatea latină.

Dl D. Onciu ține o cuvântare istorică în care arată origina noastră și închină pentru Roma și ginta latină.

Dl L. Cazzavillan, arătând că de ospitaliteră este țeara noastră, închină pentru România, pentru studenții români și italieni.

Dl N. Basilescu închină pentru Italia.

Dl Damian, reprezentantul studenților ieșen, închină pentru colegii italieni.

Dl Magni propune să se trimite telegramă Majestăților Lor Regelui României și Regelui Italiei.

Se admite în clamădui a se trimite telegramă Suveranilor României și Italiei, precum și d-lor Nasi, ministrul instrucțiunilor publice al Italiei; printul Colona, primarul Romei, și primarului Venetiei.

In tot timpul banchetului a cantat minunata orchestră a lui Alexandru Ciocă.

Concertul d-nei Vladaja în Abrud.

Duminică seară publicul din Abrud a avut fericita ocazie, să poată participa și să se potă delecta la un concert important și foarte rar în felul său. Deja cu o săptămână mai curând, se anunțase prin placătă sosirea d-nei Irena de Viadaia, prima donna dela opera din București, — și nu numai Abrudenit, ci și publicul din jur cu mare dor aștepta ziua concertului.

Spațioasa sală a hotelul „Detunata“, era plină de lume. — Pe lângă inteligență română, frumos era reprezentată și inteligență maghiară; și totuș aceștia fără deosebire, așteptau cu nerăbdare începutul concertului.

In fine la resunetul dulce al acordeorilor pianului, șoaptele vesele ale publicului dispar; privirile tuturor sunt atinute spre artistă ce apare pe scenă și carea cu o voce dulce de soprano executată punctul prim din vastul program al concertului, o „Arie indiană“ din opera „D'as fi rege“ de Adam.

Rechemări repetite pe scenă și aplause frenetice acoper debutul valoroasei artiste, carea cu deosebire în canticul „Cavatina“ din opera „Traviata“ de Verdi, își poate valida frumosul său ton, se poate prezenta în adevărată el valoare de artistă.

Tonul ei sonor te ridică în starea divină, nici nu ști ce să admiră mai mult, deosebitatea cu care execută până la o perfectă precisiune — trilele ciripitoare; sau creșterea și descreșterea admirabilă a tonului, ori divinitatea și dulceața blândului piano; sau energia și durerea ce să exprime în notele forte.

Perfectă e artistă noastră nu numai în interpretarea și executarea melodioilor clasice, ci și în doinele populare; — astfel că în această privință măiastra noastră cänrește este asemănătoare din partea inteligenței maghiare cu renumita lor artistă d-na Blaha.

Ni-s'a dat deci ocazie și a putea dovedi străinilor, că doinele noastre deși simple, sunt nu numai frumoase, dar sunt sublimi chiar.

O mare parte a reușitei concertului, să poate atribui grățioasei d-șoare Mărioara Nicola. Deneș nu numai a acompaniat cu o deosebită desceritate, precisiune și frumusețe compozitional grele ce și le-ales artistă; dar cu multă artă și cu mare precisiune a cântat la pian — solo — o grea compoziție prin care ne-a arătat admirabila tehnică ce o posede și uimitoarea perfecțiune la care a ajuns în manuarea acestui instrument musical. D-șoara Mărioara Nicola a fost respălată cu nesfîrșite și bine meritate aplause din partea publicului.

Sotul de călătorie a d-nei Vladaja, dl Grigorie Savu artist dramatic, a perorat cu mult succes mai multe poesi alese, de Eminescu, Petofi, Coșbuc și a. Ne-a suprins plăcut modul de predare, interpretare etc.

a poesiilor perorate. Furtuna de aplause a publicului intrădevăr o a și merită dl Savu.

După concert, partea cea mai mare a publicului se intrunește în restaurantul hotelului, unde la sunetul acuș vial acuș trist al musicet faraonilor nostri petrec până târziu după mezzu nopti, când ne refacem acasă cu cele mai frumoase și dulci suveniruri.

V.

NOUTĂȚI.

ARAD, 13 Octombrie 1902.

Hoția din Praga. Știrile mai nouă spun că la banca de Scompt St. Vincislav din Praga suma defraudată se urcă la 4 milioane. Camerierul papal Drost, președintele consiliului de administrație al băncii, precum și Kohut, fostul președinte, au fost arestați. Știrea despre defraudări eșise în public îndată după moartea prim-comptabilului Orth, care era și consilier comună și juca rol mare în oraș. Au mai fost arestați prim-comptabilul Herzig și consilierul Haeber. Monsignore Drost este și profesor universitar și șef al partidului catolic daco-român. El om în vîrstă de 65 ani. El juca pasiunea la bursă și peste tot, nu prea duceea viață de preot, ci era mare craiu și aventurier.

Cambii în valeare de 2 milioane falsificate. Din Aachen se telegrafează, că marele fabricant Brummer, pe care totuș lumea îl credea foarte bogat, a falsificat cambii în valoare de 2 milioane, pe care le-a escomptat și apoi a dispărut din oraș. Probabil a plecat în America.

Fuga unei archiducese. Mareea ducesă Elena, soția archiducelui Nicolas al Greciei, după cum se telegrafează din Petersburg, a fugit dela bărbat. Nu e prima oară, ci că făță încă, ea fugise cu un ofițer. Familia a prins-o însă atunci și a măritat-o, iar băielul ofițer a fost deportat în Siberia. Acum archiducesa, aşa se vede, s'a ascuns bine, că poliția zadarnic o caută de mai multe zile.

Scandal în palatul dela Belgrad. Din Belgrad sosesc eară știri picante. Alexandru, băielul Sașa, ci-că și-ar fi venit în fire și s-a convins că Draga Mașina e prea bătrâna pentru dinsul. Divortul nu îndrănește să dea însă, ci se măngâie cu sora Dragei, care-i făță tinere și frumoasă. Draga a făcut însă scandal. Atunci Sașa ia debrasă banii pentru busunar. S'a întărit însă că într-o zi nici Alexandru nu mai avea o lăscaie. Căru deces împrumut dela regina, despre care știa că și-a economisat ceva. Dar Draga nu i-a dat. Dacă ceartă, încă era să se ia la bătaie dacă nu-i despărțău servitorii.

Scandal mare în Berlin. Șoția unul consilier intim împăratesc, o frumusețe de femeie, a fost adică arestată, pentru că trăia în relații de dragoste cu fiul ei vitrig. Bărbatul o bănuia de mult și a pus pe îngrăjitoare caselă o spioneze. Aceasta convingându-se, a anunțat pe bărbat, care la rindul său a prevenit poliția. Acum și tinera doamă și tinerul domnisor sunt în arestul poliției din Berlin.

50.000 greviști. In Lipsca și în jur au sistat munca 50.000 lucrători dela fabricile de postav. El cer sporirea salariului.

ULTIME ȘTIRI.

A apărut:

STRÓPI DE RÓUÁ

DE
ELENA DIN ARDEAL.

Prețul 1 cor. plus 5 fil. porto.

Se adă de vânzare la Administrația ziarului „Tribuna Poporului”.

„Mureșanul”

institut de credit și economii, societate pe acțiile în
MARIA-RADNA.

Fundat și deschis în 15 Noemvrie 1897.

Capital social fl. 40.000, în 400 acțiile de fl. 100.

Acoară: credite personale pe cambii; credite pe cambii cu acoperire hipotecară; credite pe obligațiuni cu covenî până la fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primeste: depunerî de bani spre fructificare, după cari institutui plătește contribuția erarială; ear' deponenții primesc după banii depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

Directiunea.

569 - 65

Numai articoli de fabricație proprie!

Cel mai bun croiu!

Insotirea Călăunarilor din Arad

Strada-Bisericei (Palatul Minoritilor).

Singură în felul său ține în deposit numai fabricații proprii sau găsește la comanda

ghete pentru dame și bărbați,
cum și păpuși pentru băieți și fete,
apoii ghete, comande și alte soiuri de încălțăminte,
cizme de iută, veritabil rusească, cizme pentru vînători, ghete de Stiria.

Cele mai elegante ghete de promenadă, de dans și de casă.

Toate acestea nu sunt lucruri de fabrică, dar sunt confectionate în propriile noastre ateliere, și mai ieftine și mai bune.

Comande din afară se execută prompt și cu prețuri foarte moderate.

Trimitem și la casă ghete de probă în orice timp dorit.

Aparat elastic pentru călcăie, invenția lui Löderer, căpitan de honvezi reg. ung., aplicabil atât la ghete de dame, cat și la ghete pentru bărbați, se poate avea numai dela noi.

Mare magazin de creme și lakk-uri în diverse culori.

742 - 14

Prețuri ieftine de necrezut!

Materie de calitate excepțională

Ca să te simți bine trupeste

depinde în mare parte dela aceea că **ghetele** să-ți fie comode.

Noi nu putem destul de des repeță că **ghetele lui Porter**
sunt cele mai comode.

Afără de aceasta d-nul **Porter Vilmos** renunță mai bucuros la orice alt negoț, de căd că dinsul vre-unui cumpărător, fie domn, damă sau copil, să vindă ghete cari nu sunt comode.

Porter Vilmos, marele magazin Szabadság-tér.

Deposit special de ghete pentru copii.

Au sosit tocmai acum în număr mare ghete de iarnă, cuptușite și necuptușite.

La cumpărare de 10 coroane primește ori-care cumpărător un portret în mărime naturală gratis, 3 coroane numai pentru paspartou.

844 1-